

אסיפה מכוננת לישראל: ממשבר להזדמנות

בעמודים הבאים מפורטת הצעתנו להקים אסיפה מכוננת, גוף ייעודי וחד-פעמי שמטרתו גיבוש כללי היסוד של מדינת ישראל. האסיפה המכוננת תיבחר במשותף על ידי הכנסת המכהנת והציבור הרחב ותקבל את החלטותיה בהסכמה רחבה. החלטותיה יהיו כפופות למשאל עם ואשרור הכנסת.

אנו מזמינים אתכם לקרוא גם את השאלות והתשובות שהכנו על ההצעה, הכוללות פירוט נוסף, התייחסות לשאלות הקשורות ליישום ההצעה, דיון בחלופות, שיקולים, והצדקות להצעה.

פרופ' חנה לרנר

הרבנית ד"ר תרצה קלמן

פרופ' נטע ברק-קורן

פרופ' משה הלברטל

הרב יוסף קמינר

גב' גדיר האני

ד"ר יהודה מימרן

אסיפה מכוננת לישראל: ממשבר להזדמנות

בחלוף 75 שנים, ישראל נמצאת בעיצומו של משבר חברתי ופוליטי חסר תקדים.

השבר החברתי התגלע כמעט בכל זירה, סדק את האחוה הישראלית, הייחודית והחיונית כל כך, ובא לידי ביטוי גם במשבר אמון חריף במוסדות השלטון ובדמוקרטיה עצמה. המוסכמות היסודיות ביותר בחברה הישראלית נפרמו. בליט ברירה, מתוך זעזוע עמוק ופתאומי, החברה הישראלית תרה אחרי מערך הסכמות חברתיות הוגנות, אחרי כללים ועקרונות יסוד, סביבם תוכל להתגבש מחדש.

ברקע לכך ובתוך כך, המערכת הפוליטית בישראל מצויה אף היא במשבר עמוק. מוסכמות בסיסיות אודות כללי המשחק הדמוקרטי נשחקו ומצויות כיום במחלוקת עמוקה. הכנסת אמנם אימצה לאורך השנים שורה של חוקי יסוד, אולם לא הסדירה את הליכי חקיקתם ולא השלימה את כתיבת החוקה הישראלית. בעשור האחרון חלה שחיקה מתמשכת במעמד של חוקי היסוד נוכח נטייתן של קואליציות, משני צידי המפה, להטליאם בהליך חפוז על מנת לסדר מחדש את כללי המשחק הדמוקרטי לפי צרכיהן. חמש מערכות בחירות בפחות משלוש שנים ערערו את הנורמות הפוליטיות והובילו לאי-יציבות שלטונית חסרת תקדים, לאובדן עצום של כספי ציבור, להקפאה של חלק ניכר מפעילות הממשלה, ולא אמון נרחב בין חלקי המערכת הפוליטית. גם כיום, לאחר כינון ממשלה חדשה, נבחר הציבור בכנסת אינם מצליחים לגבש הסכמות רחבות בנושאי הליבה שבמחלוקת.

אם כן מצד אחד, ישראל זקוקה בדחיפות לגבש הסכמה חברתית על עקרונות היסוד וכללי המשחק הדמוקרטיים. מצד שני, המשבר המתמשך במערכת הפוליטית מקשה על גיבוש התיקון הנדרש.

אנו מציעים מוצא מהמבוי הסתום: כינון אסיפה מכוננת, גוף ייעודי ונבחר, אשר יגבש את עקרונות וכללי היסוד של הדמוקרטיה הישראלית בהסכמה רחבה של כל סיעותיו. גוף זה יניח את היסודות לפעולת רשויות השלטון, כולל השיטה שבה יתוקנו ויעודכנו כללים ועקרונות אלה מעת לעת. תוצריה המוסכמים של האסיפה המכוננת יובאו להערות הכנסת והציבור, ולאחר מכן למשאל עם ולאישור הכנסת. הצעתנו אינה מונעת ואינה באה על חשבון הגעה להסכמה רחבה בסוגיית השינויים במערכת המשפט בעת הנוכחית. גם בהינתן הסכמה כזו, מדינת ישראל זקוקה לתשתית איתנה של עקרונות וכללי יסוד.

שורשי רעיון האסיפה המכוננת נטועים בהכרזת העצמאות של מדינת ישראל ובניסיון ההיסטורי והעדכני של כינון חוקות במדינות דמוקרטיות. בבסיס ההבנה כי דמוקרטיה מושתתת על היכולת לנהל אי הסכמות בדרכי שלום, דיון ושיח. לשם כך דרושה מסגרת כללים ברורה ומוסכמת, בתוכה מתנהל הדיון הפוליטי ומתקבלות הכרעות. מטרת האסיפה המכוננת אינה להגיע לקונצנזוס בכל המחלוקות החברתיות בישראל, אף לא לגבש מדיניות בסוגיה נתונה, אלא לגבש הסכמה רחבה ובת-קיימא על כללי המשחק. האסיפה המכוננת אינה תחליף לכנסת, לממשלה, או לבתי המשפט. זהו פורום ייעודי לליבון וגיבוש עקרונות וכללי היסוד של הדמוקרטיה הישראלית, ובכלל זאת - ואולי חשוב מכל - כללים להמשך ניהול ויישוב המחלוקות בינינו. האסיפה המכוננת תגשר על הפער בין הצורך החיוני באמנה חברתית מוסכמת והמבוי הסתום אליו נקלעה הכנסת בייצור אמנה כזו.

בחודשים האחרונים, החל ממרץ 2023, ערכנו, קבוצה של אנשי מעשה ואקדמיה מרקעים ישראלים שונים, תהליך מאומץ ומעמיק של למידה והקשבה בינינו, התייעצנו עם מומחים והוגים בארץ ומחוצה לה, למדנו ממודלים היסטוריים ועכשוויים של כינון חוקות בעולם - מההצלחות ומהכשלונות - ודנו ממושכות ביכולת ליישם את לקחיהם בישראל. הצעתנו התגבשה מתוך תהליך זה, והיא מובאת לפניכם.

א. מבנה האסיפה המכוננת

שני עקרונות מרכזיים הנחו את מבנה האסיפה המכוננת המוצע: הראשון - יצירת שיתוף פעולה בין הכנסת והציבור, המבטא את האחריות הן של הציבור, הן של נבחרי, ליצור כללי משחק מוסכמים - ולפעול לפיהם. העקרון השני הוא ייצוגיות רחבה ככל הניתן של כלל הקהילות, הדתות, והקבוצות האידיאולוגיות היוצרות יחד את החברה הישראלית. כינוס אסיפה מכוננת הוא רגע היסטורי נדיר, אולי חד-פעמי, וכל חלקי החברה הישראלית צריכים להיות מיוצגים סביב השולחן ולהישמע בדיון.

שני עקרונות אלה אינם רק ראויים כשלעצמם, הם נתמכים בלקחים מהעולם הנוגעים לכינון חוקות במדינות מגוונות ושסועות. תהליכי כתיבת חוקה בהם לא השתתפו נציגי כלל הקבוצות החברתיות במדינה נכשלו במשימתן ליצור חוקה מוסכמת, ואף החריפו את השסעים במדינותיהן (למשל, בסרי לנקה ב-1972 ובעיראק); אסיפות מכוננות שהתנתקו מהמערכת הפוליטית הקיימת כשלו בייצור חוקות ישימות ומקובלות על הציבור ועל נבחרי (למשל בצ'ילה ובאיסלנד). לעומת זאת, אסיפות מכוננות בחברות שסועות אשר ייצגו את כל חלקי החברה ופעלו בתיאום עם המערכת הפוליטית, למשל באינדונזיה, אירלנד, דרום אפריקה והודו, ייצרו חוקות מוסכמות וישימות.

בהתחשב בכל זאת, אנו מציעים אסיפה מכוננת המונה 100 חברים, אשר יבחרו בבחירות המשלבות את חברי הכנסת והציבור הרחב. על מנת להבטיח ייצוגיות מגוונת וראויה של אזרחי ואזרחיות ישראל, לפחות 40 מחברי האסיפה יהיו נשים ולפחות 40 מחברי האסיפה יהיו גברים; לפחות 25 מחברי וחברות האסיפה יהיו בני 39 ומטה.

שלב א' של הבחירות יתבצע על ידי חברי הכנסת, אשר יבחרו שלישי (33) מחברי וחברות האסיפה, כל סיעה לפי כוחה היחסי. סיעות יוכלו לשלב כוחות במינוי הנציגים מטעמן. שלב זה יסתיים עד שבוע לפני מועד סגירת הרשימות לבחירות לאסיפה המכוננת.

שלב ב' של הבחירות יתבצע על ידי הציבור הרחב, שיבחר את שני שלישי (67) הנציגים הנותרים בבחירות חשאיות וכלליות. ההצבעה תתבצע לרשימת מועמדים ארצית, בדומה לבחירות רגילות, שיכול שתהא מטעם אחת המפלגות. רשימה לא-מפלגתית צריכה לאסוף לפחות 2000 חתימות על מנת להתמודד בבחירות לאסיפה. מועמדי הרשימות יעמדו בדרישות הכשירות של מועמדים לכנסת.

על מנת לאפשר ייצוגיות רחבה ככל הניתן של הקבוצות השונות ולמזער את אובדן קולות הבוחרים, ינקטו הצעדים הבאים: ראשית, בזהה לאסיפה המכוננת המקורית, היא הכנסת הראשונה, יינקט אחוז חסימה טבעי, העומד על כ-1.5%. שנית, הרשימות יורשו להתקשר בהסכמי עודפים הכוללים יותר משתי רשימות. שלישית, היה ורשימה בהסכם לא עברה את אחוז החסימה, קולותיה ישמשו את יתר הרשימות בהסכם. תנאי לכך הוא שהרשימות אליהן ינותבו הקולות יופיעו במקום מתאים על פתק ההצבעה. מנגנונים אלה יבטיחו שכל קולות האזרחים ילקחו בחשבון ויאפשרו ייצוגיות מקסימלית של כלל חלקי החברה הישראלית.

על מנת לאפשר לחברי האסיפה המכוננת לרכז את הזמן, המאמץ והכוונן הנדרשים להשלמת המשימה, חברי האסיפה המכוננת לא יהיו חברי הכנסת או הממשלה. חברי כנסת ושרים יכולים להציע את מועמדותם לאסיפה המכוננת. אם יבחרו, יתפטרו מהכנסת ומהממשלה התפטרות בלתי חוזרת, עד לסיום פעילותה של האסיפה המכוננת.

חברי האסיפה המכוננת יהיו עצמאים בפעולתם ולא יוכפפו למשמעת סיעתית או אחרת. משמעות העצמאות היא שלכל חבר אסיפה תהא זכות הצבעה עצמאית, הן במליאת האסיפה הן בתוך הסיעה.

ב. גיבוש הסכמות באסיפה המכוננת

האסיפה המכוננת תקבל את החלטותיה באמצעות חתירה לקונצנזוס - הסכמה רחבה החוצה את סיעות וקבוצות האסיפה.

גיבוש הסכמות בקונצנזוס נגזר ישירות מהמטרה העליונה של האסיפה המכוננת: לאתר את כללי היסוד אשר החברה הישראלית מסוגלת להתאחד ולהתגבש סביבם בהסכמה של כל חלקיה, ובכך לאחות את התפרים שנפרמו ולנסח את ההסכמות הבסיסיות של המשטר הישראלי. ייתכן שאלה יהיו הסכמות רזות וייתכן שיהיו עבות; חשיבותן היא בעצם קיומן. הכרעה על דרך קונצנזוס תחשוף ותשקף את קיומן לציבור.

יש שיטענו שקונצנזוס, במציאות הישראלית העכשווית, נראה כיעד בלתי אפשרי להשגה. אולם הניסיון בתהליכים חוקתיים שנקטו בגישה זו בעולם, כולל במדינות מגוונות ומשוסעות כמו ארה"ב, אינדונזיה, והודו, הוא שבניית קונצנזוס אפשרית גם בתנאים של שיסוע עמוק. הניסיון מלמד כי החתירה לקונצנזוס תחייב את הקבוצות השונות באסיפה המכוננת לדיון מעמיק ונרחב בעמדות, חששות, קווים אדומים, תקוות וחזונות של כל קבוצה לחיים בישראל, ובכך תאפשר לאתר הסכמות המצויות עמוק מתחת לפני השטח ולפתח הבנה הדדית, המסייעת ביצירת הסכמות חדשות. שוויץ וקנדה מוכיחות את כוחה של דמוקרטיה מבוססת קונצנזוס, לאורך זמן. תהליכי בניית קונצנזוס יכולים לתרום להעמקת השיח הפוליטי בישראל, ולהניע שינוי ארוך טווח ביכולת הכנסת להגיע להסכמות חוצות גושים, הנחוצות כל כך לדמוקרטיה בריאה ולחברה מלוכדת.

בהתחשב בכל זאת, אנו מציעים שהאסיפה המכוננת תיצור קונצנזוס בהליך בן כמה שלבים:

ראשית, האסיפה תחתור לקבלת החלטות בהסכמת כלל הקבוצות המרכיבות את האסיפה המכוננת. הקבוצות יגובשו על ידי חברי האסיפה כך שקבוצה תמנה לפחות 5 חברים (לצורך כך יוכלו סיעות קטנות להתקבץ יחד; וממוני הכנסת יוכלו להתקבץ עם נבחרים הציבור).

על מנת לייצר הליך עבודה בונה קונצנזוס, לכל הקבוצות תהא נציגות בקבלת החלטות בדבר סדר יומה של האסיפה, קביעת סדרי הדיון, איוש ועדות האסיפה, הכנת הצעות להצבעה, והכנת הנוסח הסופי. האסיפה תוכל לדון במספר חלופות שונות באותו נושא ולבחור מביניהן, ותוכל לשם כך להצביע מספר פעמים או בשיטת הצבעה המבוססת על דירוג הצעות, הכל לפי העניין.

החלטה שתקבל אם רוב החברים בכל אחת מקבוצות האסיפה יתמוך בה. הליך הסכמה זה משמר את עצמאות חברי האסיפה בתוך קבוצותיהם, עצמאות המאפשרת לגיוון העמדות בתוך כל קבוצה להשפיע על תהליך ההסכמה. בה בעת, האפשרות להתקדם בלי הסכמה גורפת של כל חברי הקבוצה מונעת אפשרות שיחידים בכל קבוצה יוכלו להכשיל הסדרים שיש עליהם הסכמה רחבה באסיפה.

כדי להתמודד עם מצבים שבהם לא מושגת הסכמה בין הקבוצות תוקם ועדת הסכמות, המורכבת מנציגי כל הקבוצות. תפקידה של ועדת ההסכמות יהיה לבחון אפשרויות להגעה לנוסח חדש המוסכם על הקבוצות השונות.

באם לא הושגה הסכמה של רוב החברים בכל הקבוצות גם לאחר הליך זה, תוכל האסיפה המכוננת להכריע בסוגיה ברוב גדול ומרכזי שלא יפחת משני שלישי חבריה (67 מ-100). רוב של שני שלישי, גם אם לא יקיף את כלל הקבוצות באסיפה, משקף הסכמה רחבה, החוצה בהכרח קבוצות ומחנות פוליטיים. רוב זה מבטיח כי האסיפה המכוננת תקיים לכתחילה דיון מעמיק החותר להסכמה כללית, בזמן שהליך העבודה, הנותן ייצוג ומעמד לכלל הקבוצות, מבטיח כי לעמדת המיעוט יינתן משקל בכל הסוגיות הנדונות באסיפה. לבסוף, קבוצות שנתרו במיעוט בחלק הארי של ההסדרים שגובשו בידי האסיפה יוכלו להביא מספר מצומצם של הסדרים לדיון מחודש, טרם סגירת הטיטה. יש שיטות שונות לייצר מנגנוני הגנה בוני אמון בנסיבות כאלה, ואנו ממליצים כי האסיפה תיוועץ במומחים לצורך כך.

דרך גיבוש הקונצנזוס המוצעת מנווטת בין הצורך למנוע ניצול לרעה של כלל הקונצנזוס בידי קבוצות ויחידים סרבניים לבין הצורך להבטיח כי קבוצות המיעוט יהיו שותפות לניהול ההליך ויכולו להטיל את משקלן בסוגיות חיוניות עבורן. השיטה בכללותה מבטיחה כי מכלול ההסכמות שיתקבלו באסיפה המכוננת ישקף הסכמה רחבה ומאוזנת על כללי המשחק הדמוקרטי בישראל.

ג. סמכות האסיפה המכוננת

האסיפה המכוננת תידרש להסדרת יחסי הרשויות בישראל, ובכלל זאת תבחן ותסדיר את האיזונים והבלמים בין רשויות המדינה, את גבולות הסמכות של שלוש הרשויות ואת הרכבן, ובכלל זאת תעסוק בהליכים שיקבעו למינוי שופטים, כשירות שרים, ושיטת הבחירות. האסיפה תהא מוסמכת להציע שינויים משטריים בכל אלה.

האסיפה המכוננת תידרש ליחסי הפרט, הקהילה והשלטון, ובכלל זאת תפעל לעיגון זכויות האדם ולהתוויית חובות חיוניות אשר בהן נושאים אזרחיות ואזרחי ישראל.

בכל אלה תפעל האסיפה המכוננת לגיבוש הסדרים מאוזנים, אשר ישמרו על ערכיה של ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית ויבטיחו את שגשוגן של פרטים וקהילות בישראל ושל החברה הישראלית כולה.

בפני האסיפה המכוננת יונחו:

- הכרזת העצמאות;
- כל חוקי היסוד שכוננה הכנסת;
- הטיטה של "חוקה בהסכמה רחבה" שהונחה על שולחן הכנסת (2006);
- הצעות חוקה שהוצעו על ידי משפטנים, רבנים וארגוני חברה אזרחית בעבר, דוגמת הצעת הרב יצחק אייזיק הלוי הרצוג, רבה הראשי האשכנזי של ארץ ישראל בעת הקמת המדינה, הצעת הרב יצחק ברויאר ממייסדי אגודת ישראל, הצעת הרב משה אורי בלוי מראשי אגודת ישראל, הצעת עמותת חוקה לישראל, הצעת המרכז הרפורמי לדת ומדינה, הצעת המכון הישראלי לדמוקרטיה, הצעת המכון לאסטרטגיה ציונית, והצעת החוקה הדמוקרטית של מרכז עדאלה.
- הוועדה תוכל לשקול מתווים נוספים ולפתח מתווים חדשים משלה.

ד. תיחום סמכות האסיפה המכוננת מול הכנסת

בעוד שתפקיד הכנסת הוא חיקוק חוקים וקביעת מדיניות שוטפת בכל תחומי החיים בישראל, תפקיד האסיפה המכוננת מוגבל להתווית כללי ועקרונות היסוד של הדמוקרטיה הישראלית. שני הגופים יפעלו באופן עצמאי ובמקביל זה לזה.

ממועד ההחלטה על הקמת האסיפה המכוננת ועד לסיום כהונתה, הכנסת תשתמש בסמכותה המכוננת במשורה, ולא תתקן חוקי יסוד וחוקים אחרים העוסקים בסוגיות יסוד המצויות בסמכות האסיפה המכוננת אלא במקרים חיוניים ובאופן זמני. הכנסת תוכל, בהחלטת ועדת חוקה, חוק ומשפט, להציע לאסיפה המכוננת הצעות לדיון.

סמכויות האסיפה המכוננת לא יקיפו כלל או חלק מסמכויות הכנסת כרשות מחוקקת. האסיפה המכוננת לא תוכל לחוקק חקיקה רגילה או לקבוע מדיניות מפורטת בסוגיה מסוימת. לא יהיו לה כוחות להקצות תקציבים, לבצע מינויים, לפקח על ממשלה מכהנת או להתערב בפעילותה.

ככל שיתעוררו שאלות או מחלוקות ביחס לתיחום סמכויות שני הגופים, אלה יידונו ויוכרעו בוועדה המורכבת שווה בשווה מנציגי הכנסת והאסיפה המכוננת וכוללת שלושה שופטים בדימוס שיבחרו בידי יתר הנציגים בוועדה.

ה. הליכי הדיון, הלמידה ושיתוף הציבור באסיפה המכוננת

האסיפה המכוננת תמנה לעצמה יו"ר, תקבע לעצמה את סדרי הדיון לפיהם תנהג, ותוכל להקים ועדות שידונו לעומק בסוגיות שונות או ימלאו תפקידים ייעודיים.

תוקם מנהלת האסיפה המכוננת, בראשה יועמד מנכ"ל כנסת בדימוס או יו"ר כנסת בדימוס, שתבחר הכנסת בבחירה חשאית. האסיפה המכוננת תתקצב מתקציב המדינה באופן שיבטיח את תפקודה ועצמאותה, וחבריה יקבלו שכר הולם. לרשותה יעמוד ייעוץ משפטי ומחקרי שוטף, אשר ילווה את האסיפה על מנת לסייע לה בגיבוש ובניסוח ההסכמות.

האסיפה המכוננת תסדיר ותסכם את פרוצדורות הדיון בה מראש, בטרם פתיחת הדיונים המהותיים.

האסיפה המכוננת תקיים תהליך למידה משותף טרם תחילת דיוניה. בתהליך זה, תתכנס האסיפה המכוננת לימי לימוד ושמיעת הציבור ביישובים שונים ברחבי הארץ, כך שחברותיה וחבריה יחשפו ישירות ובהרחבה למגוון הקהילות והתפיסות הקיים בחברה הישראלית. כחלק מתהליך הלמידה, הוועדה תזמן לפניה מומחים שיפרסו בפניה את מכלול חוקי היסוד שנחקק בידי כנסות ישראל, יציגו יוזמות קודמות לכינון חוקה לישראל, ויציגו לקחים שונים מתהליכי כינון חוקות ברחבי העולם.

טרם פתיחת דיוני האסיפה, הציבור יוזמן להגיש לאסיפה הצעות לתיקון חוקי היסוד, טיוטות חוקה שלמות, או הצעות לחוקי יסוד חדשים. ועדה המורכבת ממספר חברי אסיפה בסיוע צוות מקצועי מלווה תרכז את ההצעות ותכין אותן לקראת דיון באסיפה, בהתאם לסדר היום של הדיונים.

בהמשך לכך, האסיפה וועדותיה יחתרו לגיבוש הסכמות מושכלות ומבוססות, על בסיס תשתית עובדתית רלוונטית לעניין. לשם כך האסיפה המכוננת תפרסם לציבור מראש את הנושאים שעל סדר יומה ותזמן לדיוניה מומחים, ארגוני חברה אזרחית, נציגים של יישובים שונים, גורמי ממשלה ומנהל, וגורמים שיוכלו לתרום מניסיונם להחלטות האסיפה. האסיפה תוכל לקחת בחשבון מתווים נוספים של שיתוף ציבור, דוגמת אסיפות אזרחים, שולחנות עגולים, ומועצות ציבוריות.

אנו ממליצים כי דיוני האסיפה יעוצבו באופן שיאפשר התדיינות ודליברציה פתוחה וכנה בין הנציגים, במטרה לאפשר ולשמר אמון בין הצדדים ולהגדיל את האפשרות להשגת קונצנזוס. מטעם זה, נכון כי הדיונים השוטפים של האסיפה יתקיימו ללא נוכחות מצלמות וכלי תקשורת. בישיבות האסיפה יירשם פרוטוקול שיתעד את מהלך הדיונים. הפרוטוקולים יפורסמו באתר האינטרנט של הכנסת לאחר פיזור האסיפה. במהלך השוטף של פעילות האסיפה, דוברות האסיפה תעדכן בהתפתחויות ובפעילות האסיפה.

בתום הדיונים על כלל חלקי המסמך שתגבש האסיפה, ולפני אישורו הסופי בידיה, תפורסם הטיוטה המלאה וינתן פרק זמן של מספר שבועות לתגובות והערות הציבור והכנסת. במהלך שלב זה תשוב האסיפה להתכנס ביישובים שונים ברחבי הארץ, תציג את תוצריה ונימוקיה לקהילות השונות, ותשמע את הערות הציבור. בתום שלב זה, תחזור האסיפה למתכונת דיונים סגורה על מנת לגבש באופן סופי את מסמך ההסדרים החוקתיים ולהכינו לשלב משאל העם (להלן).

תהליך זה, המערב שיתוף ציבור מתחילתו ולכל אורכו, וכולל משאל עם בסופו, יבטיח כי הציבור יהיה מיועד ומעורב בגיבוש ההסדרים החוקתיים, גם ללא שידור שוטף, וכי הסדרים אלה לא יתקבלו ללא אישור הציבור.

ו. אישור וקבלת הצעות האסיפה המכוננת

עם סיום עבודתה, האסיפה המכוננת תניח את תוצריה המוסכמים בפני העם, כמקשה אחת, למשאל עם. לאחר אישור העם, בידי לפחות 50% מציבור הבוחרים, יובאו תוצרי האסיפה המכוננת בפני הכנסת לאישורה. אם לא הושג רוב במשאל העם יוחזר הדיון לאסיפה המכוננת לצורך ביצוע תיקונים. הכנסת תוכל אף היא להציע תיקונים בהסכמה רחבה.

סמכותה של האסיפה המכוננת תפקע לאחר שנתיים, אולם האסיפה תוכל להאריכה בחצי שנה נוספת, בהחלטת רוב חברי האסיפה, אם תיווכח כי היא קרובה להסכמות ודרוש לה עוד זמן. סמכותה של האסיפה המכוננת ניתנת להארכה מעבר לכך בידי הכנסת. לא ניתן לפזר את האסיפה בטרם עת.

המתווה הנוכחי התמקד בשרטוט השלד המרכזי של שיטת כינונה של האסיפה המכוננת ובסיס עבודתה. נדרשת עבודה נוספת לפירוט מכלול ההיבטים הפרקטיים המעורבים במימוש תוכנית זו ואנו נכונים להעמיד את עצמנו למשימה קריטית זו.

אנו מציעים שתמונה ועדה מיוחדת בכנסת להכנת מתווה מפורט, ובה נציגות לכלל הסיעות, וכי ועדה זו תלווה על ידי צוות בין-תחומי של מומחים וגורמי מקצוע. המתווה יועבר בידי הכנסת בחקיקה או בהחלטת המליאה.